

«Տիկեմէնքոտէ զեղատեսիլէ թէլէ.
Ֆաթ վուդու պուլմագտա օլուպ, վէ
մայիս պընտան յունիս 13 իւնէ գտտար
իսէ, 1էյտ չէ հրինտէ 724 քիշի իլէթի
մէլպուրէտէն թուրթուլմուշ, վէ 431
քիշի էօլմիւշ տիւր, վէ քէզալքը Անն-

կրթական 216 քիչ թույլություն, վե 135 նեֆերի էություն տիր, վե 8 էրթեթատ 336 քիչ թույլություն, վե 220 նեֆերի էություն տիր, վե Բոթ-թերտամուտ 708 քիչ թույլություն, 443 նեֆերի էություն տիր. վե Կոնտա-տա 100 քիչ թույլություն, վե 50 նեֆերի էություն տիր. վե Իւթրէտե 305 քիչ թույլություն, վե 169 նեֆե-րի էություն տիր.

« Բրուսիա մեմալիքնտէն Սթէթթէն Պերլին, Սուրմոնտ, Ֆրանգֆորթ-սիւր-Ղոտեր, Նեոսթատ, Էպերվալտ, Գամմին, Այնըսվալտ վե մահէլի սայրիտէ տախի գոլերտ գուհուր իթմի տիր. յունիսին 2 սինտէն 9 ունա գատար Լս-թէթթինտէ 103 քիչ էություն ունա, վե Այնըսվալտտա իքի կիւնտէ 65 քիչ թույլություն տուր.

« Սագսոնտա մեմալիքնտէն Ալթէն-պուրկտան շու իլլէթ տէֆ օլուշտուր-լաքին, Շէմիդտէ, վե Բէնո նեհրի իւ-գէրնտէ վագը Էլթէրնտա Էագրնտա տէր կէօթէրմի տիր.

« Անվէրտտա, մեհաճիլիքնտէն պին-միշ օլուտ շու Այնէս նամ մեֆինտէ պիր վագըթտան պերու գոլերտ գու-հուր իլլէթ տիր. իլլէթի մեգպուրէ շինտի տէրուրի շէհրտէ օլուտ, վե յու-նիս 16 տա իսէ, 180 քիչտէն 81 նե-ֆերի վեֆաթ իթմի տիր.

« Լիլթըրտտան Ամերիկտան կիթ-մէքտէ օլան թիւճճար կէմիլէրնտէ.

« Անիտէ իճրա օլուտան թահգրգաթտան, Էանի մէրգուտէ Մաժըն չարաֆընտա պու-լուտան գան լեքէլէրնտէն, Էվլէլա Էա-թաղը իլլէտէ ճէրճ իտիտիլի, վե օտապը տիվարը արգասընտաքի գոնչուտուտ իւ-տատա չաղըրմագ նիլէթիլէ, տէօլէլիտէն տիլարը սըլրաԷարագ, գանլը Էլլէրիլէ տի-վարա վուրտուղու, վե մէրգուտէ պոլա-գընտան վուրուլուտ օլուտուղու հալտէ, ա-լէթթաճի գոլուտ, Բէնճէրէլի ալտըղը, վե տէմիլէրի իւգէրնտէ տիւլէրէք, պոգ-նուգ պիր սէս վե քէսիք քէսիք լուղէթ-լէր իլլէ պաղըրտըղը, վե պու արատա մա-տուտա տախի ունանարագ քէնտուլի չա-ղըրտըղը, վե գաթիլին անը տախի Էվլէլա պէ-չիկի իլլէտէ իքէն ճէրճ իթմիլի, վե պատէ-հու գալտըրը պոտանըն օրթա Էէրիլէն աթ-տըղը անլալըմը տիր.

« Գաթիլի մէրգուտ չօճուղու պըրագա-րագ, թէքրարէն անապըն Էլլէ ալմը, վե Բէնճէրէլէն անըրտըրտան սօնրա, մէրգու-մէլի պոլապագ Էվլէտա Էանընա Էաթըր-մը տիր.

« Սահիպ ճինայթ պուլնարը պիթիլտիք-տէն սօնրա, ասըլ մագսէտինէ իրմէք, Էա-նի փարա վար իսէ չալմագ նիլէթիլէ, Մագթուլէնին Էաթագընը ալթ իւթ իթ-տիքտէն պաչգա, տուրպըրը տախի արաչ-թըրմը, չամալըրը տարմատաղըն իթ-միշ, վե պիր թագըրմըն օճագա աթարագ աթէշ վէրիպ Էտգմը, վե լէլէն իլլէտէ

գանլը Էլլէրիլի Էըրգատըրտան սօնրա պը-րագը պաչմը տիր.

« Պու ճինայթիլէրէ ճիւրաթ իտէն գա-թիլ արանըմը, պուլուտմուշ, կէօրիւմիւշ, ալեամէթիլէրնտէ տիգագաթ օլուտմուշ, վե Սէնթ-Մարկէրիթ սօգաղընտա վագը 30 նիւմէրօլու իսանտէ իգամէթ իտէն Սօֆի-Ֆուշէ նամ գըղ թարաֆընտան պիւթիւն պիւթիւն թանըրպ թաստիգ գըրմըն տիր.

« Նոյնմըր 5 տէ, վե ալալմըն սաաթ օն պիրնտէ, շու մէտուլիլէթ թահթընտա պուլուտան ատաւա, մէրգուտէ սօգագաթ թէսատիլի իթմիշ, պիրլէքտէ Էվլէն կէօ-թիւրմիւշ, վե մէրգուտէն կէրէք թալր ու հարէքթի տճայիպիլիտէն, վե կէրէք իարար իւգրէ պագը սիւալարա կիրիլմէսին-տէն, տիւլարը Էնտիլէ օլմուշ, վե մէրգուտ կիճէլի օրատա կէլիլմէքիլի թէքիլի իտէ-րէք, չըրարը պ օճագըն իւգէրնտէ պիր 20 ֆրանկըղ իլլէ պիրտէ կիւմիւշ սաաթըն գոյմուշ տուր. Մէրգուտէ մէրգուտէն Է-լիլտէն գուրթուլմագ իսթէթիլիտէն, Էա-գընտա պուլուտան պիր չարապըր տիքընա-նընտա պիրաղ թաաթ իթմէքիլի թէքիլի իթմիշ, պիրլէքտէ Շամպուրնա մէլանտէսի-նէ կիթմիշլէր, վե մէրգուտէ օրատա, մէլ-իսանէլի մարիթէթիլէ 20 ֆրանկըղ իլլէ սաաթըն Էլլի ճինայթիլ վէրտիրտիքտէն սօնրա, մէլիսանէլիլին վե գարընըն իճատ իթտիլէրի պիր վէսիլէ սայէսինտէ, պիր թագըրիպ սալուշուպ կիթմիշ տիր.

« Արատան ճիւլի պիր վագըթ կէլտիլք-տէ, Էանի Էարը կիճէլտէն չէնտ տագըրա Էվլէլ, մէրգուտէ քէնտի գաթուտա արգա-սընա կիլլէնէրէք տիգագաթ իթտիքտէ, մէրգուտէն Մաժ նամ գարը իլլէ մէրգու-մէլին օթուրտուղու իսանտէն իլլէրի կիր-տիլէրիլի կէօրմիւշ տիր.

« Մէրգուտէ Սօֆի-Ֆուշէ, Մաժըն գաթիլ իտիլտիլիլի իլլիթտիքտէ, գաթիլին գալի սուրէթտէ Ֆիլիպ օլմուշ օլմասընը սուլի գանն իթմիշ, վե հիւքիլմէթ թարաֆըն-տան քէնտիլտէն սիւալ օլուտուղուտա, պաչ-տան անաղա գատար հէր պիր հէլէթ ու ալեամէթիլէրնտէ քէսիլլէն իսալէր վէրմիշ, վե ֆիլվագըրտա, ալիս հալ վե գըրաֆէթտէ մէրգուտ տէրտէսթ իտիլմիշ տիր.

« Նոյնմըր 6 սընտա իճրա իլլէտիլի ճի-նայթիլ, մէլուր Էլլի ճինայթիլէրէ օլուտ-ղու միսիլու, Ֆիլիպին գիհիլէ օլ մէրթէ-պէ թէլէսիլ իթմիշ իտի քի, օլ կիւնտէն պէրու, տէլլէթու թուալար կէօրմէքտէ օլուտղուտան, Էաթըրը մահէլտէ պու-լուտան ատէմէր, մէրգուտէն կիճէլէլին, տէլլէթամիլ պիր չէլ նէգտիլտէ պուլուտ-մագտատըր կիլի, հէլպէթէնկիլ սէսլէր իլլէ պաղըրտըրընը իլլիթմէքտէ իտիլլէր. վե մէրգուտ քէնտիլի թագըրիլ իթմէքտէ օլան շու թէքէքթիւրտէն գուրթուլմագ իլլին, քէնտիլիլի պիւթիւն պիւթիւն իլլէթ վէր-միշ իտի.

« Վէլնալը մէրգուտ Ժօգէթ-Ֆիլիպ շու աթիլիւգիլէր թէլէքթիլէր թահթընտա պու-լուտմուշ տուր.

1. Էվլէլա, 1864 օգնէտի ալգըրի 15-14

Էլլէտէ, փարիտէ, քէնտի իսթէլի իլլէ, վե Էվլէլիլտէն տիւլիւնտիւշ վե գարար վէրմիշ օլուտղու հալտէ, Ժիլի-Բօպէր նամ քէսի էօլտիւրտիլքտէն պաչգա, շու աթիլտէք իւրըրըղը տախի իթմիշ տիր.

2. Այնի վագըթտա, վե ալիս մահէլտէ, կիճէլիլին, իլլէտէ ատամլար պուլուտուղու հալտէ, իսանէլին պիրիսինտէն Ժիլի-Բօ-պէրիս փարա վե Էլնայի մէլգուլէսինի չալ-մը տուր.

3. 1864 օգնէտի Նոյնմըր 6 սընտա, փա-րիտէ, քէնտի իսթէլի իլլէ, վե Էվլէլիլտէն տիւլիւնտիւշ գարար վէրմիշ օլուտղու հալ-տէ, Մաժ նամ գարըրը էօլտիւրտիլքտէն պաչ-գա, քէգալիք քէնտի իսթէլի իլլէ, շու զիր-տէ պէնան գըրնտան ճինայթիլ տախի իճրա իլլէմիշ տիր.

4. Այնի կիւնտէ, վե ալիս մահէլտէ, քէնտի միւրատըր իւգրէ շանրի Մաժ նամ չօճուղու իտամ իլլէմիշ տիր.

5. Փարիտէ, 1866 օգնէտի յունվարը 8 ինտէ, քէնտի իրատէթիլլէ, վե Էվլէլիլտէն տիւլիւնտիւշ գարար վէրմիշ օլուտղու հալտէ, Մարի-Պօտէնիլ էօլտիւրտիլքտէն պաչգա, շու աթիլտէք իւրըրըղը տախի իթմիքնագ իլլէմիշ տիր.

6. Այնի կիւնտէ վե ալիս մահէլտէ, վե ատամլար պուլուտուղու հալտէ, կիճէլէլին Մարի-Պօտէնիլ Էանընտա Էմանէթ պուլու-տան պիր քիսէ ագնէլի չալմը տուր.

7. Փարիտէ, 1866 օգնէտի յունվարը 11 ինտէ, քէնտի իսթէլի իլլէ, վե տիւլիւնտիւշ գարար վէրտիլքտէն սօնրա, Միտի նամ տուլ գարըրը էօլտիւրտէք իսթէլիլ իսէտէ, իա-րիճտէն պաղը մէվանի գուհուր իթտիլիլտէն, մէրամընը իճրա իտէմիշ տիր.

« Պու ճինայթիլէրն, ճէգա գանուտմա-մէլին 2 ինճի, 302 ինճի, 304 ինճի, վե 586 ընճր մատտէլէրի ալքեամընա թէվֆի-գան միւնագաթը լաղըմ կէլմէքտէ տիր.

Պու գալթըր տալա օլուտմա գատար, Ֆիլիպ իւգէրիլտէ գէրէճէ Էսէրի ֆիլթուր կէօրիւմէմիշ իսէտէ, արատա պիր իսաֆիթ սուրէթտէ թէպէսիւմ իթտիլի միւլալտէտ օլուտմուշ տուր.

Ֆիլիպին ճիւնապընը իսպաթ իլլին կէլ-միշ օլան 61 նեֆէր չահիտիլէր իլլէ, մէրգու-տու թաաաաաաա իլլին պուլուտան 6 նեֆէր չահիտիլէր, քէնտիլլէրէ միսաաաա օլան օտա-լարա չէքիլմիշ տիր.

Ալլէլիլտէ թէլէքթի օլուտան քէսին ի-թիլթագընա միւլալալէրէթ օլուտմուշ տուր, Բէլիս Էֆէնտի. Սիլ Էիկիլմի Էալընտ գատար, Զօթ-Սալա գագաթընտա վիլ-մէնթրօա չէհրիլտէ չիթթէր Բէտէրիլիլ Էա-նընտա գալտընը, Էօլլէ տէլիլ մի.

Սահիպ ճինայթիլ, Էվլէթ, Բէլիս Էֆէնտի Սիւալ. Սիլ Էիկիլմի պիր Էալընտա սօնրա սիլքի ապիլիլէ կիրիպ, վե օրատա իքէն, աթի պիր իւրըրըղընը թէպէլիլին իթտիլիլտէն պիր տէն մահալալիլէթիլիլէ հիւքմ օլուտմու. վե պատէհու Սֆրիգա ապիլիլիլէ Էաղըրտընը, Էօլլէ տէլիլ մի.

Ճէվալ, Էվլէթ, Բէլիս Էֆէնտի, վե պէ 1864 օգնէտի տալէրիլի թէր Էլլէտիլ

Ս. Պատէհու պիր չօք Էֆէնտիլլէրէ

Խորամեծ իմաստիկ, եանի աշխարհ, խոր-
մեծ քննարկող, արապաշար, վե մաղաղա-
սույազը խլեմիսիկ, էօյլե տէյի մի:

ձ. Էվլեթ, Բէյիս էֆէնսի, էֆէնսիէ-
րիմին քննաթիւթիսիսէ պէնսէն հօշնուտ ի-
տիլէր:

Սահիպ ճինայէթին, իւք ճինայէթի, եա-
նի րէսիմէի Միտի նամ գատուն հապգընտա
գուհուրա կէլէն սույի գատուն իսթիսթագընա
միւպաշէրէթ օլունտու:

Ս. Միտի նամ գատունն եանընա նէ-
տիլէթ իլէ կիթիսի իտիսիկ:

ձ. Էվլէր տօղրուսուսու իսթէր իսէնիկ
պիլմէմ. չիւնքի հիչ խաթրըմա կէլմէյօր:

Ս. Իյի էմմա, զաթը տաւանըզ վազթիւ-
տէ պաշգա տիւրլիւ ճէվապ վէրմիշ իտիսիկ:

ձ. Վազգա պէն մէրգումէ հապգընտա
տէրքեար օլան արգուլէրիմտէն պահօ իմտի
իտիմ. հալ պու քի, հալան սէօյլէտի ի-
տիմ:

Բէյիս էֆէնսի մէրգումա, անճազ խըր-
սըզըզ նիլէթիլէ, տիւչիւնիւպ գարար վէր-
տիքտէն սօնրա, մէրգումէյի էօլաւըմէյէ չը-
գըշմասը խուսուսարընը պէթթիսիսի պէ-
յան իլլէտի:

ձ. Խալլը, Բէյիս էֆէնսի, պէն խըրսըզ
տէյիլիմ. Մէյտանէ չըգաճաղը աշիքեար
օլան պիւր խըրսըզըզա ճէսարէթ իտէրէք,
թասվիլէր չալմանա չըգըշմագըղըմ մէկէր-
չի իսթիմալտէն մի տիւր:

Ս. Իյի էմմա, մէրգումէյին էվլիսէ, եա-
նընըզտա պիւր պըշադ, վէ պիւրտէ կիւզ շիւ-
թէսի պուլունտուղու հալտէ կիթմէնիգտէն
մագաշտիսիկ նէ իտի:

Սահիպ ճինայէթ, նիլին օլտուղունու պիւ-
մէտիկի պապընտա իմանտ իտէր:

Բէյիս էֆէնսի: Մատամ Միտի իլին, նէ-
տէպէպէ մէպի, « Պէնիմ էսկի սէվտիքլէ-
րիմտէն պիւրիսի տիւր » տէմիշ իտիսիկ:

ձ. Պէօյլէ պիւր չէյ սէօյլէմիշ օլտուղում
հիչ խաթրըմա կէլմէյօր:

Ս. Մէրգումէյին եանընա, ճանընա գաթու
իթմէք նիլէթիլէ կիթմիշ օլմանըզը ինքեա-
րընըզտա իսրար իտէրմիսիկ:

ձ. Նէ նիլէթ իլէ կիթմիշ օլտուղում
պիլմէմ, վէ մանեասընը վիւմէյէտէ չիմտի
գատոր տէյիլիմ:

Տէւէ:

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՏԱՍԻԼԻՅԷ

Միւթէգաիտիսի Ֆէրիդանը քիւրամ
տան սէտտէթլու Սալիմ բաշա հաղըթթ-
լէրի, պու քէլրէ պա իրատէյի սէնիլիսէ
տարը շուրայի ասկէրի աղալըզընա մէէ-
մուր պուլլուլմուշ տուր:

— Մաթպուլաթ միւտիլի իզգէթլու
Յովհաննէս էֆէնսիլէ ըրլթպէյի սանի-
յէ, վէ թահրիւրաթը իսրիմիլէ գալէմի
իւլաֆասընտան խօրասանճեան Յով-
հաննէս էֆէնսիլէ, վէ Չայեան իլիաս
էֆէնսիլէ, վէ Շընայտըր վէ Նաշիտ է-
ֆէնսիլէրէ ըրլթպէյի սալիսէ իհասան
պուլլուլմուշ տուր:

— Շուքուտան պու տէֆու թարա-
ֆըմըզա սիթէմամիկ պիւր մէքթուպ կէլ-
միշ տիւր, չիւնքի պիւր գաշ հաթթա էվ-
վէլ տալիս կէօնտէրիլիշ օլան տիկէր պիւր
զըլթա մէքթուպուն մաէլի Մանգումէտէ
կէօրիլէմէմիշ տիւր:

Պազը տէֆա պէօյլէ շէյլէր վուգու-
պուլմագտա, եանի կէլէն հալաթիլէր,
ուշուտուլուպ գալմագտա, վէ սօնրա-
տան խաթրըմա կէլսէ տալիս պաթաթ սը-
րասընա կէլմէքտէ իսէտէ, պաշգա պիւր
նիլէթէ մէպիի օլմայըզ, իլլա զայլէմիլին
չօզլուղունտան, նէշէթ իթտիկիսիտէն
մագուր տիլէրիկ:

Մէքթուր մէքթու պարտան միւրտա,
շէհրի մէզպուրտա թէշէլիլ օլունտան Աշ-
քատասիլապ նամ ընկերութիւնուն սէ-
մէրէյի խայրիլէսի իլանը տըր քի, ճիւմա
կրթէսի ֆուշուլունտա մա մէմուսիլէ օ-
գուհումուշ տուր:

Մէքթուր ընկերութիւնա, օրտույի
շահանտէ խրտմէթ իթմէքտէ օլան Հայ
հէքիմէր մուսվէնէթ վէ գայրէթ իթ-
տիքտէն պաշգա, միլէլի տայիլէտէն տա-
լիս պաղըր գալթլար քէնտի խայրիսալըզ-
լարըն պիլ իմրա, իլանէ իթմիլէր, վէ
քիլիսէ մէքթէպիսիտէն պաշգա, պըրճա
պիւր մէքթէպ քիւշաթիլէ 30 գատար
շահիրտանա, էլմէնիմէ, ֆրանսըզմա վէ
սայիլէ տէրս վէրիլիքտէն պաշգա, լի-
սանը թիւրքի թէարիսիսէ տալիս միւպա-
շէրէթ օլունտաճադ իմիշ:

Մէպուլմիլէ մուվաֆըզ օլան շու ըն-
կերութիւն, տօղրուսու գիյաթէսիլլէ
մէտհէ շահան տըր. լաքին էսէֆ իտէճէք
եէրի շուրասը տըր քի, Շուքուտուն
նուֆուլքեար վէ միլէթ իտարէսիսէ
գարըշան զաթլարը, մէքթուր ընկերու-
թիւնտան թէշէլիլ օլունտապ, քիլիսէ
մէքթէպիսիտէն տալիս իլէրուլէմիսիլէ չա-
լըշաճադ եէրտէ, մուղայիլի օլարադ,
իզհարը պուզդ ու հասէտ իլլէմէքտէ
իմիլէր:

— . . . Խմբագիր:

Մասիսի 742 թիւը ձեռքերնիս հաս-
նելով, եւ անոր մէջ ուշադրութեան ար-
ժանի կէտ մի գտնուելուն, անտարբեր չեմք
դտնուիր մեր աչօքը տեսածը չի խօսիլ:
Ոչ թէ յիշեալ լրագրոյ մեծապատիւ
խմբագրին գրածը շնորհ համար, ոչ
այլ միայն իմ տեսած ճշմարտութիւնա
յայտնելու նպատակաւ. վասն զի ամէն
անհատ պարտաւոր է գործոյմը հան-
դիսատես գտնուելուն զուրջել ինչ որ
ճշմարտութիւն կը յայտնէ:

Մեծապատիւ խմբագիրը վսեմ. Պալ-
եան ամիրային Ս. Երուսաղէմի Աթոռոյն
ըրած կտակին վրայ խորհրդածելուն ա-
ռարկութիւն կը հանէ թէ, Ս. Երու-
սաղէմի միաբանութիւնը իւր ձեռքը ե-
զածներուն չի կրնար օրինաւոր հսկել:

այն է Աղէքսանդրիոյ եւ Եգիպտոսի եւ
Յուպպէու մէջ ունեցած կալուածները.
ինչպէս հեռու տեղ մը. եւ այն ալ երկ-
րագործութիւն դիտեալ պէտք ունեցած
տեղ մը պիտի պաշտպանէ:

Սիրելի է մեզ հաւատալ եւ ամէն
ճշմարիտ ազգասիրաց որ մեծապատիւ
խմբագրին գրածը աւելի բարեմտաբար
է. վասն զի նորնտիւր Ս. Պատրիարք իւր
օրէն այս Բ. պաշտօնը կոչուելուն. ա-
ռաջին գործը եղաւ Ս. Աթոռոյն վէ-
րաբերեալ բոլոր կալուածոց իրաւասու-
թիւնը ձեռք ձգել, որ թէ ժամանա-
կին պահանջներ նկատմամբ եւ թէ . . .
ձեռքէ ելած էր. ինչպէս Եգիպտոսի եւ
Աղէքսանդրիոյ մէջ գտնուածները. Ս. յա
մասին Մասիսի մեծապատիւ խմբագրին
մենէ աւելի տեղիկութիւն ունենալուն
վստահ եմք. վասն զի այն ժամանակ-
ուան Բեզհանուր ժողովներուն ներկայ
կը գտնուէր, եւ իմացած կըլլայ ֆաղա-
քահան ժողովոյ մեծապատիւ Անդամա-
կիցներէն նորնտիւր Ս. Պատրիարք հօր
թախանձանք եւ աղաչանքը այս մասին.
եւ նոցա մեծամեծ խոստումները . . .
Եւ այնու եւս չի բաւականանալով Ս. Ա-
թոռը հասնելուն անմիջական դործը ե-
ղաւ զանազան տեղուանք քննիչներ զըր-
կել Ս. տանը կալուածոց մասին. որոնց
կարգն են Աղէքսանդրիոյ եւ Եգիպտոսի
Բայցդ ժախտութիւնը ինքնոր ձեռնար-
կութեանց խոչնդոտներ չէ հաներ, որ այս
մասին ալ լուր է. Չեմ ուզեր անցած յի-
շատակները կրկնել, պատուական լրագ-
րիք ընթերցողք կը վիայեն անցեալ տար-
ուան Աղէքսանդրիոյ եւ Եգիպտոսի մէջ
պատահած ազգային աղետալի դէպքն,
որով նորին պապնութեանէն զրկուած
այցելուներն ալ ոչ այնչափ բեղմնաւորեալ
դարձան. որչափ ապագային յուսովը:

Յուպպէի կալուածները, ինչպէս կը յի-
շէ մեծ. խմբագիրը, ամենեւին անխնամ
թողուած չէ, այլ միշտ Ս. Աթոռը ա-
նոնց հասոյթները առած է եւ կառնէ.
եւ անցեալ տարի, եթէ համաճարակ
ախտը չի նեղէր այս կողմերը, նորին սըր-
բազնութիւնը Պատրիարք հայրը աւելի
եւս արդիւնաւորելու աղաքաւ նորոգու-
թեան պիտի սկսէր, ինչպէս այս տարի
չի նայելով Ս. Աթոռիս դրամական նեղիւ-
ցութեանը, հրամանըրու այն տեղի տես-
չին յատուկ հսկողութիւն ընելով բոլոր
կալուածներուն նորոգութեան պէտք
ունեցածները նորոգել. կը մնայ տեղւոյն
հեռաւորութեանը մասին ըրած առար-
կութեանը. փառք չօգնեալը հնարողին,
եւ չեմք կարծեր իւր տեսութեան վրի-
պած ըլլայ Կ. Պօլսոյ Երուսաղէմի փո-
խանորդը. եթէ երկրագործութիւն գիտ-
նալու մասին խօսիմք. չեմք յուսար որ
Արմաշու պատուարժան միաբանութիւն

նր այնչափ գիտնայ, որչափ Ս. Երուսաղէմի արժ. միաբանութիւնը. վասն զի միաբանութեան մեծագոյն մասը Հայաստանու երկրագործական արհեստիւ ապրող ժողովուրդներէն կը կազմեն, ինչպէս շատերուն հետ տեսնուած եմք եւ խօսած. եւ աւելի այդ մասին տեղեկութիւն ունենալին լաւ եմք, քան թէ ուրիշ արհեստի:

Ուրեմն, աւելի աղէկ կը լլար Մասիսի մեծապատիւ խմբագրին որ աւելի բարեպաշտական առարկութիւններով համոզեր վսեմ. Ամիրաջն, քան երկիւղներով, դորն որ այսօր հայելիի նման կեբեւայ անքօղ ըլլայր: Առաջները տեսած չէինք Ս. Աթոռը ու միաբանութիւնը, բայց այժմ ախանաւոր ըլլալովն չեմք կրնար անտարբեր կերպիւ կարգաւ ազգային լրագրի մը խորհրդածութիւնը որ, ոչ միաբանութեան եւ ոչ ազգիս պատիւ կը բերէ:

Ամեն. Եսայի Ս. Պատրիարք Հօր ջանքը ու եռանդը հանդերձ միաբանութեամբ Աթոռին յառաջագիւղութեան եւ բարեկարգութեան մասին տեսնող ամէն ուխտաւորը կ'երաշխաւորեն մեզ հետ թէ նորին սրբազնութիւնը մեծ փափաք ունի կ'աշխատի ու կը ձգնի ոչ միայն ունեցած կալուածները արդիւնաւորել եւ թէ ժամանակը ներքէ զանոնք աւելցնել, ինչպէս կը տեսնամք արդեամբք իսկ որ կը գործէ:

Մեծապատիւ խմբագիր 'իսէր Ճըշմարտութեան սոյն յօդուածս Ազգագուտ լրագրող մէկ անկիւնը զետեղելնիդ խնդրելով:

Մնամ ձեզ բարեացապարտ.
1866. Յունիս 16 յերուսաղէմ:

Կարապետ Տէր Աղամեան

— Կէչէն հաթիթա կէլիպտէ սլու կիւնէ դարմը օլան շու աթիտէքի մէքթուպու տախի տէրձ իլէ, Պէյ-օղլու է հալիսինին տիգդաթընը տալէթ իտէրիգ:

Քանի մը տարի յառաջ Պօլսոյ մէջ ուշադրութիւն գրաւող տեսարան մը բացուեցաւ, նշանաւոր չարժում մը նկատուեցաւ: Ամեն մարդ հետաքրքրելու եղաւ իմանալու եւ տեսաւ որ դարեւ չեմք նման ազգ մը աջքը բացել է, բռնութեան ճնշման տակ թրմրած ժողովուրդ մը սթափել է: — Հայն էր սա՞ որ մարդկութեան տասն եւ իններորդ դարու մէջ վայելած իրաւունքը կը ճանչէր, եւ վրայէն վաղեմի անիրաւութիւնը թօթափելով, իւր անդար բաժնին տէր ըլլալու կեանքէր, կամ լաւ եւս է, քաղաքակրթեալ ազգաց կարգն անցնելու արժանաւորութիւն յայտնող կերպարանք մը կ'զգենուէր, եւ ընդհանրութեան բարեւոյն եւ օգտին նախանձախնդիր անձանց սէրն ու համակրութիւնը կը զբաւէր:

Ուսմանն պետութիւնը փառք սեպեց իրեն, իւր հաւատարիմ Հայ հպատակաց յա-

ռադադմական եռանդը. կղերին խելացին պատիւ համարեց իրեն իւր հօտին ոգեւորիլը, եւ դօտնայեցաւ վասն ապագայի, ճնշեալ Ասիացին նոր ոյժ եւ ոգի զգեցաւ, բոլոր յոյն 'ի Պօլիս կեդրոնացող. ծերը թարգմանաւ պտիցը վերայ սրտագին ժպիտ մը տարածեց, չափահար՝ ոսկեգարու մէջ ապրիլ կարծեց, տղայն՝ ենթադրական ապագային փառաւորութեանը յափշտակուեցաւ: — Զգայուն սրտերը դառն հառաջանք մը կարծակեն հոս, վասն զի ո՛չ... գրեթէ այս ամենը հաղիւ եղան, խնդիրը բոլորովին տարբեր կերպարանք առաւ:

Հայը յառաջ եզերքն անցնելու համար նաեւ մը կարօտ էր, այս մասին լախտը բանեցաւ: Իւր ճշմարիտ բարեւոյն նախանձախնդիր ունի մեծ ճիգեր թափելով դայն պատրաստեցին, եւ ըստ բաւականին կազմակերպեցին: Չափազանց հրճուանօք ձեռք ձգեց դայն, եւ այնչափ լցաւ խնդութեամբ որ խելքը գլխէն թռուց: Տեսաւ դիմացի եզերքը վառող զարմանաքանչ լոյսը եւ հիւացաւ. անոր գլխովին տէր ըլլալ մտածեց եւ վերացաւ, դայն 'ի հեռուստ կլլել ուզեց եւ խենդեցաւ: Մտաւ նաեւ մէջ բացուեցաւ եզերքէն, եւ կարծեց թէ այսչափը բաւական է իւր նպատակին հասնելու, ուստի անխղիժ եւ անհոգ նստաւ սպասեց: Զգաց 'ի վերջոյ որ խաբուած էր եւ մինչեւ յայնժամ ծովուն վերայ տարուբերած, ուստի ցաթկեց տեղէն, ջնցեց գլուխը, եւ նոր խելք մը մտածեց: Փոխանակ ջրին հոսանաց եւ յորձանաց ուշ զննելու, փոխանակ հովին փոփոխութիւնքը նկատողութեան առնելու, ձախող նաւապետին պէս ղեկը գուգահեռական գծով դէպ 'ի նպատակն ուղղեց, եւ աւանդ համեմատական հաշուոյ գտածին չափ առագաստ բացաւ, սրպէս դի կորսուած ժամանակը վաաստելի: Եւ ահա ասոր արդիւնքն է որ նաւը լուսոյ հաւամատուցին վարի կողմը խրեցաւ:

Թշնամոյն հագազը խնդալէն պատուեցաւ, ազգասիրին աչքը լալէն նուաղեցաւ, իսկ ուսմիւն վառ եռանդը մարեցաւ: Բայց մեր նաւն ի՞նչ եղաւ: — Ընդ նստութեան հաւատքն այն է թէ, անոնք՝ որոց 'ի շնորհս ձեռք բերուած էր այդ նաւը, ներդարմաւ եղած են միահանձնօրէն, եւ զբալած են զայն վերանորոգելու ու արդի եղանակին պահանջմանց յարմար կերպիւ կազմակերպելու: Բարդը է արգարեւ աշտպէս հաւատալ եւ ըստ փոփական, բայց խաբուելի ներկայիւ միայն գո՛չ չըլլող եւ մշտապէս ապագայն ընտրելի համարող հեռատեսք իրենց ուշադրութիւնը ուրիշ կարեւոր կէտի մը վերայ դարձուցած են: Սոցա միակ բաղձանքն է տեսնել որ Հայն առնու գէթ այն նախնական կրթութիւնը, որ անհրաժեշտ է իւր նաւը լաւ ղեկավարելու եւ նոր արկածից ենթակայ չընելու համար: Ուստի մեծ արժէք ունի ասոնց աչքին առջեւ Հայ մանկուոյն կրթութեան նպատակը որ եւ է գործ, եւ նրջան մ' իսկ:

ձիւղ այսպիսեայ փոքրիկ աւետիս մը տալու նպատակաւ է, որ քանի մ'օր յառաջ 'ի Թէրի-գիւղ դիպուածական պատահմամբ տեսած հանդիսիս վրայ երկու խօսք ընել կուզեմ:

Ամսոյս 26ին Թէրի-գիւղի ամէն կողմը նը-

շանաւոր օր մը կաւեռէր, եւ բաւական բազմութիւն Ս. Վարդանանց եկեղեցին կը դիմէր: Բարձրաստիճան եկեղեցական մը ժողովրդեան քաջալեր կը կարգար հոն եւ հանգիստաւ Ս. Պատարագ կը մատուցանէր: Տաճատեան ընկերութիւնը, որոյ նպատակին զարոցական հիմնարկութիւն մ'եղած ըլլալը առաջին անգամն էր, որ կիմանայի 'ի մեծ խնդութիւն սրտիս իւր օգտարեղարձը կը տօնէր, եւ հրաւիրած էր զգերապատիւ Արքային Եպիսկոպոս առաջնորդ Մարտիրոսիս աւետրել զհանդէսն:

Հանդիսին կարգադրութիւնը ըստ մեծի մասին օրինաւոր էր, եւ եթէ վայելութեան վրիպած մասնաւոր կէտեր աչքի կը զարնէին, ժեր գործը հանդէսը քննադատել չըլլալուն, Տաճատեանց ներդաշնակութիւնը խրոնդրելով, ազգային նախանձախնդրութեամբ 'ի սէր ճշմարտութեան, սա միայն կըսեմք թէ՛ որ եւ է պարագայի մէջ Հայկական փհանձնութիւնն անարատ պահել, եւ կրօնականին պարտ ու պատշաճ պատկանանաց ուշադիր ըլլալը կարեւոր է եւ փափաքելի: ու կը դառնանք իրենց նպատակին:

Ըստ մեզ Տաճատեանց ձեռնարկութեան անցեալը նշանաւոր է, ներկայն պատուաբեր եւ ապագայն ճշմարտիւ արդիւնաւետ: Նոքա նախնեաց մօհու չափ տառապանօք պահած ազգայնութեան ոգին փերտկեղանացը ներու փառաց պիտի մասնակցին: Հայուն գաւաղը Հայ մեծցընեկուն համար, պէտք եղած կրթութիւնն աւանդելու պիտի նպաստեն: աշխարհի, մէջ մարդ ծնած եւ մարդ ապրած ըլլալուն վրայ իրաւամբ պիտի պարծին: ուստի եւ ամենուն շնորհակալեաց արժանի են:

Բայց պէտք չէ մոռնան շնորհագարտ ըլլալ, առ գերապատիւ Արքային Եպիսկոպոս որ խիստ գեղիցիկ կերպիւ հրատարակեց իրենց նպատակը, բացորոշ կերպիւ բացատրեց անոր էական օգուտները եւ վառեց ըզմոգովութիւն օժանդակ եւ խրախուս հանդիսանալ Տաճատեանց: Խիստ գոհացուցիչ էր 'ի որին գերապատուութեան ատենախօսութեան եղանակը, որ ուսմիւն սրտին մէջ ուսման սէրն ու եռանդն արծարծելու համար, ճիւղ անոր իմանալու եւ ըմբռնելու ուժով կը խօսէր, նշանաւոր էր իսկ բեմասաց եկեղեցականին վառվառն խօսքերը, զորս կարծես թէ իւր ուսումնասէր սրտէն կը ըզլէր, եւ բոլոր քարոզութեամբ միայն իւր ուսման ծարաւը կը զովագրէր:

Մեր ներքին համոզումը այն ըլլալով թէ, Ազգին ճշմարիտ եւ անեղծանալի օգուտը իւր զաւակաց կրթութեանը վրայ կը կապանայ, եւ թէ անոր կարեւոր ծառայութիւն մը մատուցանելը այս կէտին վրայ է միայն, կը մաղթեմք 'ի սրտէ որ յարատեւ ըլլայ Տաճատեանց միութիւնը եւ ներքին անհամաձայնութեան աւերումէն ազատ: որպէս զի մենք մեր յուսոյն մէջ չիխաբուինք, եւ իրենց ցարդ թափած ճիւղը յուսմագետ փառնուած չըլլայ: Եթէ ծառ մը ծաղկեցուցին, պէտք է յարատեւեն իրենց խնամքը, որպէս զի իրենք ալ վայելէն պտուղը, Ազգն ալ: Եւ կը փափաքեմք որ մասնաւորապէս Թաղական խորհրդոց ուշադրութիւնը երկու սեռի կրթութեան վրայ դառնալով վերջնապէս մատուց մանկուոյ ժամանակի հանապազօրեայ կորուստ որ անխիտարիտելի է եւ ազգակործան:

Իերա 50 յունիս 1866 Կրեւանդ

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԷԹԱ
ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ
ԼԷՎԱՆՔ ԷԲՐԱԼՏԸՆ ԹԱՊԻՍԱՆԵՍԻՍԻՑԷ
ԳԵՏ-ՕՐԼՈՒՄՏԱ ՏՈՂՈՒՆ ԵՆԻՍԱ, ՅՈՐԴՈՒՆՆ ԵՆԻՍԱ
ԳԵՏԵՐԵԼԷ ԳԱՐԵՐՈՒՄՆԱ ՆԻՍԷՐՈ 540: